

УДК 597/599 : 630*27(477.53-25)

М.В. Слюсар

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

вул. Остроградського, 2, Полтава, 36003, Україна

Sl.n.vl2017@gmail.com

ФАУНА ХРЕБЕТНИХ ПОЛТАВСЬКОГО МІСЬКОГО ПАРКУ

Наведено оригінальні дані багаторічних фауністичних досліджень хребетних тварин Полтавського міського парку. Подається характеристика ландшафтно-екологічних умов території парку та відзначаються їх зміни протягом багатьох десятиліть спостережень. Перераховано основні біотопи, що визначають видову різноманітність фауни хребетних.

Проаналізовано літературні дані та усні повідомлення місцевих природознавців, що відбивають стан фауни даної місцевості у період до розбудови парку.

Встановлено, що у складі сучасної фауни хребетних Полтавського міського парку можна зустріти 169 видів тварин із 121 роду, 62 родин, 29 рядів та 5 класів, в тому числі риб – 9 видів, земноводних – 6 видів, плазунів – 3 види, птахів – 129 видів та ссавців – 22 види. По кожному класу складені списки видів, де вказано дані щодо особливостей поширення тварин на території парку, їх екологічної приуроченості, а для деяких видів – і відомості щодо характеру міграції, стану популяції тощо.

За екологічними особливостями вивчена фауна (окрім риб як виключно водних тварин) репрезентована представниками чотирьох фауністичних комплексів. Найбагатіше представлена фауна хребетних у лісовому комплексі, що нараховує загалом 81 вид – 72 види птахів (у т.ч. 44 гніздуючих), 6 видів ссавців та 3 види земноводних. Лучно-степовий фауністичний комплекс нараховує всього 17 видів хребетних – 13 видів птахів (у т.ч. 5 гніздових), 2 види ссавців та по 1 виду амфібій і рептилій. Біляводний комплекс нараховує 32 види птахів (із них 9 гніздуючих), по 2 види земноводних і плазунів та 1 вид ссавців – разом 37 видів. Синантропний фауністичний комплекс містить у своєму складі 12 видів птахів, а також 4 види ссавців. Вагомий внесок у біологічне різноманіття парку вносять також 9 видів євритопних ссавців.

Созологічну цінність фауни Полтавського міського парку складають 2 види, занесені до Європейського Червоного списку, 11 видів – до Червоної книги України та 19 регіонально рідкісних видів.

Констатовано головні зміни фауни хребетних тварин на території Полтавського міського парку, що полягають у скороченні видового різноманіття лучно-степового фауністичного комплексу та зростанні різноманіття лісового та біляводного комплексів. Це обумовлене трансформацією місць існування на території парку від природних переважно лучно-степових угруповань до створених людиною деревних насаджень та штучних водойм.

Ключові слова: фауна хребетних, риби, земноводні, плазуни, птахи, ссавці, фауністичні комплекси, рідкісні види, Полтавський міський парк.

Автор мав можливість більш-менш регулярно спостерігати за місцевістю, яку займає зараз Полтавський міський парк, протягом майже 60 років. **Метою** даної **роботи** було вивчення фауни хребетних тварин Полтавського міського парку та її багаторічної динаміки.

У 1950-60-ті рр. тривершинна балка між селищами Яківці і Павленки, яку місцеві жителі називали Зрубом, мала цілком степовий вигляд. По її днищу протікав струмок, на якому побудовано кілька ставків. Два з них мали досить значну площу, а решта дрібні, причому, два з останніх і ставками назвати було важко – це були невеликі ковбані, але теж підперті греблями. Ставки мали змішане наповнення за рахунок джерел та талих і дощових вод.

Стосовно історії каскаду ставків можна сказати наступне. На картах Генерального штабу армії Російської імперії середини XIX ст. жодних ознак ставків знайти не вдалося; на картах Генерального штабу Червоної армії станом на 1940 р. є лише один ставок на струмку, що витікає з південно-західного відрозу. Його створення людським поголосом приписується М.В. Скліфософському, маєток якого розташовувався на території майбутнього парку. Решта водойм, очевидно, створені невдовзі після Другої світової війни. Причому, останній, нижній ставок був закладений відразу після утворення дендропарку в 1962 р. Він найбільший за площею і найневдаліший – вже під час його створення був допущений брак, внаслідок якого вода постійно витікає попід греблею, а не через «монах», який для цього мав би слугувати. В літню пору баланс води у водоймі стає негативним і рівень води в ній сильно знижується, причому, з кожним роком все сильніше. У 70-ті рр. XX століття в одне із засушливих літ дно цього ставу було повністю сухим. До речі, означений «монах» за весь час існування ставка ніколи не виконував функцію регулятора води, а бовванів над плесом пам'ятником неякісній роботі і безгосподарності.

Через достатнє зволоження днища балки тут сформувалися лучні рослинні асоціації і навіть невеличкі ділянки надводної рослинності із рогозу та очерету, а більшу частину посушливих схилів займала степова рослинність із окремими ділянками пустищ. Невелику найменш круту частину східного схилу головного русла балки розорювали під сільськогосподарські культури. Південний схил південно-західного відрозу займав невеличкий молодий гай із широколистяних порід дерев та чагарників. Між західним і північним відрозами знаходилася ділянка зрілого, навіть старого лісу, який місцеві жителі називали Тамарівським. Цей ліс, за переказами старих людей, у свій час належав родині Скліфософських і був перетворений господарем на парк, залишки вимощених цеглою алей якого можна спостерігати й сьогодні. Тамарівський ліс є останцем відомого в історії Полтавської битви Яківчанського лісу, який колись покривав і балку, але був вирубаний ще в давні часи (звідси і назва «Зруб»), принаймні, на картах Генерального штабу Російської імперії в середині XIX ст. він займав таку ж саму площу, що й тепер.

Міський парк був закладений у квітні 1962 р. після багатотисячного мітингу в річницю польоту у космос Ю.О. Гагаріна і в подальшому досить тривалий час носив його ім'я. Становлення парку було непростим – протягом наступного майже десятиліття доводилося здійснювати полив і підсаджувати рослини на місці загиблих. Виходжували парк всією громадою міста – його територія була розподілена на ділянки, останні були закріплені за різними установами, заводами, школами тощо, які їх і доглядали.

Історію вивчення фауни хребетних парку логічно розділити на два етапи, межею між якими слугують роки його створення.

Про хребетних тварин першого періоду маємо фрагментарні відомості з робіт М.І. Гавриленка, особистих повідомлень Б.О. Голова та дитячих вражень автора.

На степових схилах численним був ховрах крапчастий (*Spermophilus suslicus* Guld.) та досить звичайним – хом'як європейський (*Cricetus cricetus* L.). Навесні, після сходження снігового покриву, вражала уяву велика кількість наземних гнізд і мереживо доріжок полівки європейської (*Microtus arvalis*²). Заєць сірий (*Lepus europaeus*) взимку набивав на снігу торні доріжки. До 1950-х років XX ст. на прилеглих до майбутнього парку територіях ще зустрічалися кріль європейський (*Oryctolagus cuniculus* L.) та строкатка степова (*Lagurus lagurus* Pall.) [3], а в 1951 р. була здобута перегузня степова (*Vormela peregusna* Gueld.) [3], таємниця появи якої тут до цих пір залишається нез'ясованою. В 1944 р. М.І. Гавриленко неподалік майбутнього парку відмітив рясоніжку малу (*Neomys anomalus* Cabr.) [1]. Ця знахідка до наших днів залишається єдиною для Полтавської області.

Із птахів звичайними тут були перепілка (*Coturnix coturnix*) та жайворонок польовий (*Alauda arvensis*). В той час впадала в очі відсутність біляводних птахів на ставках у гніздовий період.

Рептилії були представлені 3 видами, причому ящірка прудка (*Lacerta agilis*) була чисельною, вуж звичайний (*Natrix natrix*) – звичайним а черепаха болотна європейська (*Emys orbicularis*) траплялася зрідка.

Води ставків населяли 2 види карасів – звичайний (*Carassius gibelio*) і золотий (*C. carassius*), а також пічкур звичайний (*Gobio gobio* L.), щука звичайна (*Esox lucius*) та окунь звичайний (*Perca fluviatilis*).

Другий, сучасний, період становлення фауни хребетних відбувався на тлі докорінних змін біотопів парку. Практично зникли степові угруповання, а з ними швидко зникли ховрах крапчастий і хом'як європейський, а перепілка зараз зрідка зустрічається тільки на прилеглих полях.

З часом ставки почали заростати водною та надводною рослинністю, що зумовило інтенсивне зростання видового різноманіття хребетних біляводного комплексу. З'явилися на гніздуванні крижень (*Anas platyrhynchos*), лиска (*Fulica atra*), бугайчик (*Ixobrychus minutus*), очеретянка велика (*Acrocephalus arundinaceus*). Ще ряд птахів прилітають на ставки на годівлю регулярно або зрідка. Це, зокрема, такі види, як квак (*Ncticorax ncticorax*), чапля сіра (*Ardea cinerea*), мартин звичайний (*Larus ridibundus*). Відмічені окремі зальоти чаплі великої білої (*Ardea alba*), баклана великого (*Phalacrocorax carbo*) – 1 однорічний птах (23.08.2015 р.), мородунки (*Xenus cinereus*) – 1 птах кормився на міліні нижнього ставка (11.04.2004 р.); брижача (*Philomachus pugnax*) – одиночна самка на березі нижнього ставка (20.05.2016 р.), ширококоніски (*Anas chrypeata*) – пару птахів спостерігали на другому ставку (28.04.2015 р.).

Частина видів проходить територію парку під час сезонних міграцій транзитом: часто можна бачити гусок сіру (*Anser anser*), білолобу (*A. albifrons*), гуменника (*A. fabalis*), журавля сірого (*Grus grus* L., 1758) та інших. Навесні 2016 р. на верхній ставок були випущені для весняно-літнього утримання пара лебедів-шипунів (*Cygnus olor*) та пара лебедів чорних (*C. atratus*), а наступної весни туди ж поселили 6 особин мандаринки (*Aix galericulata*) та пару каролінських качок (*Aix sponsa*).

Ссавці у цьому фауністичному комплексі представлені всього одним досить звичайним видом – ондатрою мускусною (*Ondatra zibethicus*).

У всіх водоймах парку численною є жаба озерна (*Rana ridibunda*), а нечисленною – джерелянка червоночерева (*Bombina bombina*). Із плазунів тут можна зустріти черепаха болотну європейську та зрідка трапляється вуж звичайний.

Всього ж біляводний комплекс нараховує 32 види птахів (9 із них тут і гніздують), 1 вид ссавців, по 2 види земноводних і плазунів.

² автори назв видів, що належать до сучасної фауни парку, наведено далі у таблицях-списках.

Із іхтіофауни парку зник пічкур, натомість вона збагатилася коропом звичайним (*Cyprinus carpio*), краснопіркою звичайною (*Scardinius erythrophthalmus*), дуже рідко трапляється лин (*Tinca tinca*), були спроби підпускати у ставки товстолобика білого (*Hypophthalmichthys molitrix*) та сома європейського (*Silurus glanis*). Отже, на сьогодні у водах парку можна зустріти 9 видів риб, що належать до 8 родів, 4 родин та 4 рядів (табл. 1).

Таблиця 1

Видовий склад і відносна чисельність риб Полтавського міського парку

Вид	Відносна чисельність
<i>Ряд КОРОПОПОДІБНИ – CYPRINIFORMES</i>	
<i>Родина КОРОПОВІ – CYPRINIDAE</i>	
Рід Карась – <i>Carassius</i>	
1. Карась звичайний – <i>Carassius gibelio</i> Bloch	++
2. Карась золотистий – <i>Carassius carassius</i> L.**	+
Рід Короп – <i>Cyprinus</i>	
3. Короп звичайний – <i>Cyprinus carpio</i> L.	++
Рід Товстолобик – <i>Hypophthalmichthys</i>	
4. Товстолобик білий – <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> Valenc.	p
Рід Краснопірка – <i>Scardinius</i>	
5. Краснопірка звичайна – <i>Scardinius erythrophthalmus</i> L.	+++
Рід Лин – <i>Tinca</i>	
6. Лин – <i>Tinca tinca</i> L.	p
<i>Ряд СОМОПОДІБНИ – SILURIFORMES</i>	
<i>Родина СОМОВІ – SILURIDAE</i>	
Рід Сом – <i>Silurus</i>	
7. Сом європейський – <i>Silurus glanis</i> L.	p
<i>Ряд ЩУКОПОДІБНИ – ESOCIFORMES</i>	
<i>Родина ЩУКОВІ – ESOCIDAE</i>	
Рід Щука – <i>Esox</i>	
8. Щука звичайна – <i>Esox lucius</i> L.	++
<i>Ряд ОКУНЕПОДІБНИ – PERCIFORMES</i>	
<i>Родина ОКУНЕВІ – PERCIDAE</i>	
Рід Окунь – <i>Perca</i>	
9. Окунь звичайний – <i>Perca fluviatilis</i> L.	+++

Пояснення до таблиць 1–4:

Охоронний статус видів: * – вид занесений до регіонального червоного списку; ** – вид занесений до Червоної книги України; *** – вид занесений до Європейського Червоного списку.

Відносна чисельність видів: +++ – вид численний; ++ – вид звичайний; + – вид нечисленний; p – вид рідкісний.

Еколого-фауністичний комплекс: б/в – біляводний; л – лісовий; л/с – лучно-степовий; с – синантропний; е/т – вид евритопний.

Найбагатше представлена фауна хребетних у лісовому комплексі, що нараховує 72 види птахів, в тому числі 44 гніздуючих, 6 видів ссавців та 3 види земноводних.

Найбільш звичайними лісовими гніздовими птахами парку є припутень (*Columba palumbus*), дятел великий строкатий (*Dendrocopos major*), вивільга (*Oriolus oriolus*), сойка (*Garrulus glandarius*), синиця велика (*Parus major*), повзик (*Sitta europaea*), вільшанка (*Erithacus rubecula*), соловей східний (*Luscinia luscinia*), дрозди чорний (*Turdus merula*), співочий (*T. philomelos*), вівчарики ковалик (*Phylloscopus collybita*), жовтобровий (*Phylloscopus sibilatrix*) та ряд інших.

Заслуговує на увагу зустріч вокалізуючого самця вівчарика зеленого (*Phylloscopus trochiloides*) 24.05.2007 р. на південному березі нижнього ставка. Птах тримався на тому ж місці до 06.06.2007 р. За весь час спостереження самку виявити не вдалося. Цей вид на Полтавщині відмічався двічі М.І Гавриленком [2] у 1951 та 1954 рр. Тоді теж довести гніздування зеленого вівчарика у Полтавській області не вдалося.

Ще один краєареальний вид – мухоловка строката (*Ficedula hypoleuca*) – з'явився в парку наприкінці 70-х – на початку 80-х рр. XX ст. і невдовзі став досить звичайним (як і в інших місцях Полтавщини) видом [4]. На початку 2000-х рр. ця мухоловка знову стала у нас рідкісною. На сьогодні мухоловка строката зустрічається на території парку зрідка і не кожного року. Так, із 6 по 16.05.2014 спостерігався самець, а потім він же у парі із самкою; 2.05.2016 р. відмічено вокалізуючого самця.

Із лісових ссавців тільки мідичі звичайна (*Sorex araneus*) та мала (*S. minutus*) і вивірка лісова (*Sciurus vulgaris*) проживають на території парку постійно. Куниця лісова (*Martes martes*) тут регулярно зимує, а навесні відкочовує. Для сарни європейської (*Capreolus capreolus*) та лося (*Alces alces*) відомі дуже рідкісні весняні заходи.

Жаба гостроморда (*Rana arvalis*) та тритон звичайний (*Triturus vulgaris*) у парку є нечисленними, а тритон гребінчастий (*Triturus cristatus*) – рідкісним.

Лучно-степовий фауністичний комплекс нараховує 13 видів птахів, в тому числі 5 гніздових, 2 види ссавців та по 1 виду амфібій і рептилій.

Найбільш звичайним у комплексі є жайворонок польовий, а нечисленними можна вважати чекана чорноголового (*Saxicola torquata*), кам'янку звичайну (*Oenanthe oenanthe*) та плиску жовту (*Motacilla citreola*).

Заєць сірий та полівка європейська (*Microtus arvalis*) для парку є звичайними видами, тоді як ропуха зелена (*Pseudepidalea viridis*) та ящірка прудка стали рідкісними.

Синантропний фауністичний комплекс містить у своєму складі 12 видів птахів, причому всі вони використовують біотопи парку майже виключно як кормову територію, а гніздують у прилеглих населених пунктах. Серед птахів-синантропів лише сич хатній (*Athene noctua*) зустрічається рідко та галка (*Corvus monedula*) є нечисленною, решта ж птахів є звичайними.

Із 4 видів синантропних ссавців нечисленним і навіть рідкісним можна вважати кажана пізнього (*Vespertilio serotinus*), тоді як пацюк мандрівний (*Rattus norvegicus*), миша домашня (*Mus musculus*) та куниця кам'яна (*Martes foina*) є звичайними мешканцями парку. Крім того, практично всі чотири фауністичні комплекси збагачуються ще й за рахунок 9 видів євритопних ссавців.

Земноводні нараховують 7 видів із 5 родів, 5 родин, 2 рядів. Найбіднішим є населення плазунів – у парку їх зустрічається всього 3 види із 3 родів, 3 родин та 2 рядів (табл. 2).

Таблиця 2

**Видовий склад, відносна чисельність та екологічна приуроченість
земноводних і плазунів Полтавського міського парку**

Вид	Відносна чисель- ність	Еколого- фауністичний комплекс
Клас ЗЕМНОВОДНІ (АМФІБІЇ) – AMPHIBIA		
<i>Ряд БЕЗХВОСТИ – ANURA (ECAUDATA)</i>		
Родина КРУГЛОЯЗИЧНІ – DISCOGLOSSIDAE		
Рід Джерелянки – <i>Bombina</i>		
1. Джерелянка червоночерева – <i>Bombina bombina</i> L.	++	б/в
Родина РОПУХОБИ – BUFONIDAE		
Рід Ропуха зелена – <i>Pseudepidalea</i>		
2. Ропуха зелена – <i>Pseudepidalea viridis</i> Laur.	++	л/с
Родина СПРАВЖНІ ЖАБИ – RANIDAE		
Рід Жаби – <i>Rana</i>		
3. Жаба озерна – <i>Rana ridibunda</i> Pall.	+++	б/в
4. Жаба гостроморда – <i>Rana arvalis</i> Nilss.	+	л
<i>Ряд ХВОСТАТИ – URODELA (CAUDATA)</i>		
Родина СПРАВЖНІ САЛАМАНДРИ – SALAMANDRIDAE		
Рід Тритони – <i>Triturus</i>		
5. Тритон звичайний – <i>Triturus vulgaris</i> L.	++	л
6. Тритон гребінчастий – <i>Triturus cristatus</i> Laur.*	р	л
Клас ПЛАЗУНИ – REPTILIA		
<i>Ряд ЧЕРЕПАХИ – CHELONIA (TESTUDINES)</i>		
Родина ПРИСНОВОДНІ ЧЕРЕПАХИ – EMIDIDAE		
Рід Еміси – <i>Emys</i>		
1. Черепаха болотна європейська – <i>Emys orbicularis</i> L.	++	б/в
<i>Ряд ЛУСКАТИ – SQUAMATA</i>		
Родина СПРАВЖНІ ЯЩІРКИ – LACERTIDAE		
Рід Ящірки – <i>Lacerta</i>		
2. Ящірка прудка – <i>Lacerta agilis</i> L.	+	л/с
Родина ВУЖЕБИ – COLUBRIDAE		
Рід Вужі – <i>Natrix</i>		
3. Вуж звичайний – <i>Natrix natrix</i> L.	+	б/в

Найбільш помітним і численним фауністичним елементом цієї території є птахи – їх відмічено 129 видів, об'єднаних у 87 родів, 42 родини та 16 рядів (табл. 3). Із них 70 видів відмічені на гніздуванні, а ще для 16 літуючих видів гніздування не встановлено. У періоди сезонних міграцій видове різноманіття птахів збільшується до 100 видів. Зимовий список птахів дендропарку нараховує 42 види.

Таблиця 3

Видовий склад і екологічна приуроченість птахів Полтавського міського парку та характер їх перебування на території об'єкту

Вид	Статус					Еколого-фауністичний комплекс
	гніздування	міграція		зимівля	літуння	
		весняна	осіння			
<i>Ряд НОРЦЕПОДІБНІ – PODICIPEDIFORMES</i>						
Родина НОРЦЕВІ – PODICIPITIDAE						
Рід Норці – Podiceps						
1. Норець великий – <i>Podiceps cristatus</i> L.		р	р			б/в
<i>Ряд ВЕСЛОНОГИ – PELECANIFORMES</i>						
Родина БАКЛАНОВІ – PHALACROCORACIDAE						
Рід Баклани – Phalacrocorax						
2. Баклан великий – <i>Phalacrocorax carbo</i> L.*					р	б/в
<i>Ряд ЛЕЛЕКОПОДІБНІ – CICONIIFORMES</i>						
Родина ЧАПЛЕВІ – ARDEIDAE						
Рід Бугайчики – <i>Ixobrychus</i>						
3. Бугайчик – <i>Ixobrychus minutus</i> L.	++	++	++			б/в
Рід Кваки – <i>Ncticorax</i>						
4. Квак – <i>Ncticorax ncticorax</i> L.					++	б/в
Рід Чаплі – <i>Ardea</i>						
5. Чапля сіра – <i>Ardea cinerea</i> L.		р	р		р	б/в
6. Чапля велика біла (чепура велика) – <i>Ardea alba</i> L.*					р	б/в
<i>Ряд ГУСЕПОДІБНІ – ANSERIFORMES</i>						
Родина КАЧИНІ – ANATIDAE						
Рід Лебеді – <i>Cygnus</i>						
7. Лебідь-шипун – <i>Cygnus olor</i> Gm					1 пара	б/в
8. Лебедь чорний – <i>Cygnus atratus</i> Latham					1 пара	б/в
Рід Гуси – <i>Anser</i>						
9. Гуска сіра – <i>Anser anser</i> L.		++	++			б/в
10. Гуска білолоба – <i>Anser albifrons</i> Scopoli		++	++			б/в
11. Гуменник – <i>Anser fabalis</i> Latham		++	++			б/в
Рід Лісові качки – <i>Aix</i>						
12. Мандаринка – <i>Aix galericulata</i> L.					6 птахів	б/в
13. Качка каролінська – <i>Aix sponsa</i> L.					1 пара	б/в
Рід Качки – <i>Anas</i>						
14. Крижень – <i>Anas platyrhynchos</i> L.	++	++	++			б/в
15. Чирянка велика – <i>Anas querquedula</i> L.		+				б/в
16. Широконоска – <i>Anas clypeata</i> L.*					р	б/в
17. Шиловіст – <i>Anas acuta</i> L.*				р		б/в

<i>Ряд СОКОЛОПОДІБНІ – FALCONIFORMES</i>						
Родина ЯСТРУБИНІ – ACCIPITRIDAE						
Рід Яструби – Accipiter						
18. Яструб великий – <i>Accipiter gentilis</i> L.		++	++	++	++	л
19. Яструб малий – <i>Accipiter nisus</i> L.	+	++	++	++	++	л
Рід Канюки – Buteo						
20. Зимняк – <i>Buteo lagopus</i> Pontopp.				++		л/с
21. Канюк звичайний – <i>Buteo buteo</i> L.	+	++	++			л
Рід Луні – Circus						
22. Лунь лучний – <i>Circus pygargus</i> L.**			р			л/с
23. Лунь болотний – <i>Circus aeruginosus</i> L.			р			б/в
Родина СОКОЛИНІ – FALCONIDAE						
Рід Чеглоки – Hypotriorchis						
24. Чеглок – <i>Hypotriorchis subbuteo</i> L.		++	++			л
<i>Ряд КУРОПОДІБНІ – GALLIFORMES</i>						
Родина ФАЗАНОВІ – PHASIANIDAE						
Рід Куріпки – Perdix						
25. Куріпка сіра – <i>Perdix perdix</i> L.*	+					л/с
Рід Перепілка – Coturnix						
26. Перепілка – <i>Coturnix coturnix</i> L.	+	++				л/с
<i>Ряд ЖУРАВЛЕПОДІБНІ – GRUIFORMES</i>						
Родина ПАСТУШКОВІ – RALLIDAE						
Рід Деркачі – Crex						
27. Деркач – <i>Crex crex</i> L.***		++	++			л/с
Рід Водяні курочки – Gallinula						
28. Курочка водяна – <i>Gallinula chloropus</i> L.	+	++	++			б/в
Рід Лиски – Fulica						
29. Лиска – <i>Fulica atra</i> L.	++	++	++			б/в
Родина ЖУРАВЛИНІ – GRUIDAE						
Рід Журавлі – Grus						
30. Журавель сірий – <i>Grus grus</i> L.**		++	++			б/в
<i>Ряд СИБКОПОДІБНІ – CHARADRIIFORMES</i>						
Родина СИБКОВІ – CHARADRII						
Рід Чайки – Vanellus						
31. Чайка – <i>Vanellus vanellus</i> L.		++	++			л/с

Рід Мородунки – <i>Xenus</i>						
32. Мородунка – <i>Xenus cinereus</i> Guld.*		р				б/в
Рід Турухтани – <i>Philomachus</i>						
33. Брижач – <i>Philomachus pugnax</i> L.*		р				б/в
Рід Вальдшнепи – <i>Scolopax</i>						
34. Вальдшнеп – <i>Scolopax rusticola</i> L.*		++	++			л
Родина МАРТИНОВІ – LARIDAE						
Рід Мартини – <i>Larus</i>						
35. Мартин звичайний – <i>Larus ridibundus</i> L.		++	++			б/в
Рід Болотяні крячки – <i>Chlidonias</i>						
36. Крячок білощокий – <i>Chlidonia hybrida</i> Pall.*					р	б/в
37. Крячок чорний – <i>Chlidonia nigra</i> L.					р	б/в
Ряд ГОЛУБОПОДІБНІ – COLUMBIFORMES						
Родина ГОЛУБИНІ – COLUMBIDAE						
Рід Голуби – <i>Columba</i>						
38. Голуб сизий – <i>Columba livia</i> L.	++					с
39. Голуб-синяк – <i>Columba oenas</i> L.**		р				л
40. Припутень – <i>Columba palumbus</i> L.	++	++	++			л
Рід Горлиці – <i>Streptopelia</i>						
41. Горлиця звичайна – <i>Streptopelia turtur</i> L.	+	+	+			л
42. Горлиця кільчаста – <i>Streptopelia decaocto</i> Frivald.	++			++		с
Ряд ЗОЗУЛЕПОДІБНІ – CUCULIFORMES						
Родина ЗОЗУЛЕВІ – CUCULIDAE						
Рід Зозулі – <i>Cuculus</i>						
43. Зозуля звичайна – <i>Cuculus conorus</i> L.	++	++	++			л
Ряд СОВОПОДІБНІ – STRIGIFORMES						
Родина СПРАВЖНІ СОВИ – STRIGIDAE						
Рід Совки – <i>Otus</i>						
44. Совка – <i>Otus scops</i> L.**	р					л
Рід Білі сови – <i>Nyctea</i>						
45. Сова біла – <i>Nyctea scandiaca</i> L.				р		л/с
Рід Хатні сичі – <i>Athene</i>						
46. Сич хатній – <i>Athene noctua</i> Scop.	р			р		с
Рід Вухаті сови – <i>Asio</i>						
47. Сова вухата – <i>Asio otus</i> L.	р	++	++	++		л

Ряд ДРІМЛЮГОПОДІБНІ – CAPRIMULGIFORMES						
Родина СПРАВЖНІ ДРІМЛЮГИ – CAPRIMULGIDAE						
Рід Дрімлюги – Caprimulgus						
48. Дрімлюга – <i>Caprimulgus europaeus</i> L.		++	++			л
Ряд ДОВГОКРИЛІ – APODIFORMES						
Родина СПРАВЖНІ СЕРПОКРИЛЬЦІ – APODIDAE						
Рід Серпокрильці – Apus						
49. Серпокрилець чорний – <i>Apus apus</i> L.	++	++	++			с
Ряд РАКШЕПОДІБНІ – CORACIFORMES						
Родина РИБАЛОЧКОВІ – ALCEDINIDAE						
Рід Голубі рибалочки – Alcedo						
50. Рибалочка звичайний – <i>Alcedo atthis</i> L.	+	++	++			б/в
Родина БДЖОЛОЇДКОВІ – MEROPIDAE						
Рід Бджолоїдки – Merops						
51. Бджолоїдка звичайна – <i>Merops apiaster</i> L.		++	++			л/с
Родина СПРАВЖНІ РАКШІ – CORACIDAE						
Рід Сиворакші – Coracias						
52. Сиворакша – <i>Coracias garrulus</i> L.**		++	++			л
Родина ОДУДОВІ – URUPIDAE						
Рід Одуди – Upupa						
53. Одуд – <i>Upupa epops</i> L.		++	++			л
Ряд ДЯТЛОПОДІБНІ – PICIFORMES						
Родина СПРАВЖНІ ДЯТЛИ – PICIDAE						
Рід Крутиголовки – Jynx						
54. Крутиголовка – <i>Jynx forguilla</i> L.	+	++	++			л
Рід Зелені дятли – Picus						
55. Дятел сивий – <i>Picus canus</i> L.	+	++	++	р		л
Рід Строкаті дятли – Dendrocopos						
56. Дятел великий строкатий – <i>Dendrocopos major</i> L.	++	++	++			л
57. Дятел сирійський – <i>Dendrocopos syriacus</i> Nempr. et Ehr.	++			++		с
58. Дятел малий – <i>Dendrocopos minor</i> L.		+	+			л
59. Дятел середній – <i>Dendrocopos medius</i> L.*						л

Ряд ГОРОБЦЕПОДІБНІ – PASSERIFORMES						
Родина ЖАЙВОРОНКОВІ – ALAUDIDAE						
Рід Чубаті жайворонки – Galerida						
60. Посмітюха – <i>Galerida cristata</i> L.		+	+	+		л/с
Рід Лісові жайворонки – Lullula						
61. Жайворонок лісовий – <i>Lullula arborea</i> L.		+	+			л
Рід Польові жайворонки – Alauda						
62. Жайворонок польовий – <i>Alauda arvensis</i> L.	++	+++	+++			л/с
Родина ЛАСТІВКОВІ – HIRUNDINIDAE						
Рід Берегові ластівки – Riparia						
63. Ластівка берегова (щурик) – <i>Riparia riparia</i> L.		++	++			б/в
Рід Сільські ластівки – Hirundo						
64. Ластівка сільська – <i>Hirundo rustica</i> L.	++	+++	+++			с
Рід Міські ластівки – Delichon						
65. Ластівка міська – <i>Delichon urbica</i> L.	++	+++	+++			с
Родина ІВОЛГОВІ – ORIOLIDAE						
Рід Іволги – Oriolus						
66. Іволга – <i>Oriolus oriolus</i> L.	++	++	++			л
Родина ВОРОНОВІ – CORVIDAE						
Рід Сойки – Garrulus						
67. Сойка – <i>Garrulus glandarius</i> L.	++	++	++	++		л
Рід Сороки – Pica						
68. Сорока – <i>Pica pica</i> L.	+			+++		л
Рід Круки – Corvus						
69. Галка – <i>Corvus monedula</i> L.	+	++	++	++		с
70. Грак – <i>Corvus frugilegus</i> L.		++	++	++	++	л
71. Ворона сіра – <i>Corvus cornix</i> L.	+	++	++	++		л
72. Крук – <i>Corvus corax</i> L.	+			++		л
Родина ТОВСТОДЗЬОБИ СІНИЦІ – PARADOXORNITHIDAE						
Рід Ополовники – Aegithalos						
73. Синиця довгохвоста – <i>Aegithalos caudatus</i> L.	р	++	++			л
Родина РЕМЕЗОВІ – REMIZIDAE						
Рід Ремези – Remiz						
74. Ремез – <i>Remiz pendulinus</i> L.	+	++	++			б/в

Родина СИНИЦЕВИ – PARIDAE						
Рід Синиці – Parus						
75. Гаїчка болотяна – <i>Parus palustris</i> L.	+	+	+	+		л
76. Синиця чорна, або московка – <i>Parus ater</i> L.		++	++	++		л
77. Синиця велика – <i>Parus major</i> L.	+++	+++	+++	+++		л
78. Синиця блакитна – <i>Parus caeruleus</i> L.	++	++	++	++		л
Родина ПОВЗИКОВИ – SITTIDAE						
Рід Повзики – Sitta						
79. Повзик – <i>Sitta europaea</i> L.	++	++	++	++		л
Родина ПІДКОРИШНИКОВИ – CERTHIIDAE						
Рід Підкоришники – Certhia						
80. Підкоришник – <i>Certhia familiaris</i> L.	+	+	+	+		л
Родина КРОПИВНИКОВИ – TROGLODYTIDAE						
Рід Кропивники – Troglodytes						
81. Волове очко (кропивник) – <i>Troglodytes troglodytes</i> L.*		+	+	+		л
Родина ДРОЗДОВИ – TURDIDAE						
Рід Малинівки – Erithacus						
82. Вільшанка – <i>Erithacus rubecula</i> L.	++	++	++	+		л
Рід Солов'ї – Luscinia						
83. Соловей східний – <i>Luscinia luscinia</i> L.	++	++	++			л
Рід Горихвістки – Phoenicurus						
84. Горихвістка чорна – <i>Phoenicurus ochruros</i> Gm.	++	++	++			с
85. Горихвістка звичайна – <i>Phoenicurus phoenicurus</i> L.			+++			л
Рід Чекани – Saxicola						
86. Чекан чорноголовий – <i>Saxicola torquata</i> L.	+	++	++			л/с
Рід Камінки – Oenanthe						
87. Кам'янка звичайна – <i>Oenanthe oenanthe</i> L.	+	++	++			л/с
Рід Дрозди – Turdus						
88. Дрізд чорний – <i>Turdus merula</i> L.	++	++	++	+		л
89. Дрізд-чикотень (горобинник) – <i>Turdus pilaris</i> L.	+	+++	+++	++		л
90. Дрізд співочий – <i>Turdus philomelos</i> Brehm	++	++	++			л
91. Дрізд-омелюх – <i>Turdus viscivorus</i> L.*		р	р			л

Родина СЛАВКОВИ – SYLVIIDAE						
Рід Кобилочки – <i>Locustella</i>						
92. Кобилочка солов'їна – <i>Locustella luscinioides</i> Savi.		+	+			б/в
93. Очеретянка велика – <i>Acrocephalus arundinaceus</i> L.	++	++	++			б/в
Рід Берестянки – <i>Hippolais</i>						
94. Берестянка – <i>Hippolais icterina</i> Vieill.	p	+	+			л
Рід Славки – <i>Sylvia</i>						
95. Кропив'янка рябогруда – <i>Sylvia nisoria</i> Bechst.	+	++	++			л
96. Кропив'янка садова – <i>Sylvia borin</i> Bodd.		++	++			л
97. Кропив'янка чорноголова – <i>Sylvia atricapilla</i> L.	++	++	+++			л
98. Кропив'янка сіра – <i>Sylvia communis</i> Lath.	+	++	+++			л
99. Кропив'янка прудка – <i>Sylvia curruca</i> L.	+	++	++			л
Рід Вівчарики – <i>Phylloscopus</i>						
100. Вівчарик весняний – <i>Phylloscopus trochilus</i> L.*		+	+			л
101. Вівчарик-ковалик – <i>Phylloscopus collybita</i> Vieill.	++	++	+++			л
102. Вівчарик жовтобровий – <i>Phylloscopus sibilatrix</i> Bechst.	++	++	++			л
103. Вічарик зелений – <i>Phylloscopus trochiloides</i> Sund.					p	л
Родина КОРОЛЬКОВИ – REGULIDAE						
Рід Корольки – <i>Regulus</i>						
104. Золотомушка жовтоголова – <i>Regulus regulus</i> L.		++	++	++		л
Родина МУХОЛОВКОВИ – MUSCICAPIDAE						
Рід Мухоловки – <i>Muscicapa</i>						
105. Мухоловка сіра – <i>Muscicapa striata</i> Pall.	+	++	++			л
Рід Строкати мухоловки – <i>Ficedula</i>						
106. Мухоловка строката – <i>Ficedula hypoleuca</i> Pall.*	+	++	++			л
107. Мухоловка-білошийка – <i>Ficedula albicollis</i> Temm.	++	++	++			л
Рід Малі мухоловки – <i>Siphia</i>						
108. Мухоловка мала – <i>Siphia parva</i> Bechst.*		p	++			л
Родина ПЛИСКОВИ – MOTACILIDAE						
Рід Плиски – <i>Motacilla</i>						
109. Плиска жовта – <i>Motacilla flava</i> L.	+	++	++			л/с
110. Плиска біла – <i>Motacilla alba</i> L.	+	++	++			б/в

Рід Щеврики – <i>Anthus</i>						
111. Щеврик лісовий – <i>Anthus trivialis</i> L.	+	++	++			л
Родина ОМЕЛЮХОВІ – BOMBYCILLIDAE						
Рід Омелюхи – <i>Bombicilla</i>						
112. Омелюх – <i>Bombicilla garrulus</i> L.		+++	+	++		л
Родина СОРОКОПУТИ – LANIIDAE						
Рід Сорокопуди – <i>Lanius</i>						
113. Сорокопуд-жулан – <i>Lanius collurio</i> L.	+	++	++			л
114. Сорокопуд сірий – <i>Lanius excubitor</i> L.**		р	р	р		л
Родина ШПАКОВІ – STURNIDAE						
Рід Шпаки – <i>Sturnus</i>						
115. Шпак – <i>Sturnus vulgaris</i> L.	++	++	+++			с
Родина ТКАЧИКОВІ – PLOCEIDAE						
Рід Горобці – <i>Passer</i>						
116. Горобець хатній – <i>Passer domesticus</i> L.	++			++		с
117. Горобець польовий – <i>Passer montanus</i> L.	++	++	++	++		с
Родина В'ЮРКОВІ – FRINGILLIDAE						
Рід В'юрки – <i>Fringilla</i>						
118. Зяблик – <i>Fringilla coelebs</i> L.	+++	+++	+++	р		л
119. В'юрок – <i>Fringilla montifringilla</i> L.		+	+	+		л
Рід Зеленьки – <i>Chloris</i>						
120. Зеленьк – <i>Chloris chloris</i> L.	++	++	++	+		л
Рід Чижі – <i>Spinus</i>						
121. Чиж – <i>Spinus spinus</i> L.*		++	++	++		л
Рід Щиглики – <i>Carduelis</i>						
122. Щиглик – <i>Carduelis carduelis</i> L.	++	++	++	+++		л
Рід Чечітки – <i>Acanthis</i>						
123. Чечітка звичайна – <i>Acanthis flammea</i> L.		+	+	+		л
Рід Коноплянки – <i>Cannabina</i>						
124. Коноплянка – <i>Cannabina cannabina</i> L.	+	+	+	р		л
Рід Шишкарі – <i>Loxia</i>						
125. Шишкар ялиновий – <i>Loxia curvirostra</i> L.*						л
Рід Снігурі – <i>Pyrrhula</i>						
126. Снігур – <i>Pyrrhula pyrrhula</i> L.		++	++	++		л
Рід Костогризи – <i>Coccothraustes</i>						
127. Костогриз – <i>Coccothraustes coccothraustes</i> L.	++	++	++	+		л
Родина ВІВСЯНКОВІ – EMBERIZINAE						
Рід Вівсянки – <i>Emberiza</i>						
128. Вівсянка звичайна – <i>Emberiza citrinella</i> L.	++	++	++	+		л
129. Вівсянка садова – <i>Emberiza hortulana</i> L.*		р				л

Другою за видовим різноманіттям групою хребетних Полтавського міського парку є ссавці, яких на сьогодні тут відмічено 22 види із 19 родів, 9 родин та 5 рядів (табл. 4).

Таблиця 4

Видовий склад і екологічна приуроченість ссавців Полтавського міського парку

Вид	Відносна чисельність	Еколого-фауністичний комплекс
<i>Ряд КОМАХОЇДНИ – INSECTIVORA</i>		
Родина ЇЖАКОВІ – ERINACEIDAE		
Рід Їжаки – Erinaceus		
1. Їжак звичайний – <i>Erinaceus europaeus</i> L.	++	е/т
Родина ЗЕМЛЕРИЙКОВІ – SORICIDAE		
Рід Бурозубки – Sorex		
2. Мідиця звичайна (бурозубка звичайна) – <i>Sorex araneus</i> L.	++	л
3. Мідиця мала – <i>Sorex minutus</i> L.	++	л
Рід Білозубки – Crocidura		
4. Білозубка мала – <i>Crocidura suaveolens</i> Pall.	++	е/т
<i>Ряд РУКОКРИЛІ – CHIROPTERA</i>		
Родина ГЛАДКОНОСІ – VESPERTILIONIDAE		
Рід Вухані – Plecotus		
5. Вухань звичайний – <i>Plecotus auritus</i> L.**; ***	++	е/т
Рід Вечірниці – Nyctalus		
6. Вечірниця руда – <i>Nyctalus noctula</i> Schr.**	++	е/т
Рід Кажани – Vespertilio		
7. Кажан пізній – <i>Vespertilio serotinus</i> Schr.**	+	с
<i>Ряд ЗАЙЦЕПОДІБНІ – LAGOMORFA</i>		
Родина ЗАЙЦЕВІ – LEPORIDAE		
Рід Зайці – Lepus		
8. Заєць сірий – <i>Lepus europaeus</i> Pall.	++	л/с
<i>Ряд ГРИЗУНИ – RODENTIA</i>		
Родина БІЛКОВІ – SCIURIDAE		
Рід Білки – Sciurus		
9. Вивірка лісова – <i>Sciurus vulgaris</i> L.	++	л
Рід Ондатри – Ondatra		
10. Ондатра мускусна – <i>Ondatra zibethicus</i> L.	++	б/в
Рід Сірі полівки – Microtus		
11. Полівка європейська – <i>Microtus arvalis</i> Pall.	++	л/с

Родина МИШАЧІ – MURIDAE		
Рід Пацюки – <i>Rattus</i>		
12. Пацюк мандрівний – <i>Rattus norvegicus</i> Berken.	++	с
Рід Миша – <i>Mus</i>		
13. Миша домашня – <i>Mus musculus</i> L.	++	с
Рід Мишак – <i>Sylvaemus</i>		
14. Мишак європейський (лісовий) – <i>Sylvaemus sylvaticus</i> L.	++	е/т
Рід Житник – <i>Apodemus</i>		
15. Житник пасистий (польова миша) – <i>Apodemus agrarius</i> Pall.	++	е/т
Ряд ХИЖІ – CARNIVORA		
Родина СОБАЧІ – CANIDAE		
Рід Лисиці – <i>Vulpes</i>		
16. Лисиця звичайна – <i>Vulpes vulpes</i> L.	регулярні кормові заходи	е/т
Родина КУНЯЧІ – MUSTELIDAE		
Рід Куниці – <i>Martes</i>		
17. Куниця кам'яна – <i>Martes foina</i> Erxl.	++	с
18. Куниця лісова – <i>Martes martes</i> L.	регулярно зимуючий вид	л
Рід Ласки та тхори – <i>Mustela</i>		
19. Ласиця – <i>Mustela nivalis</i> L.	+	е/т
20. Горностай – <i>Mustela erminea</i> L.**	р	е/т
Ряд ПАРНОКОПИТНІ – ARTIODACTYLA		
Родина ОЛЕНЕВІ – CERVIDAE		
Рід Козулі – <i>Capreolus</i>		
21. Сарна європейська – <i>Capreolus capreolus</i> L.	рідкісні весняні заходи	л
Рід Лосі – <i>Alces</i>		
22. Лось – <i>Alces alces</i> L.	рідкісні весняні заходи	л

Таким чином, на території Полтавського міського парку можна зустріти 170 видів хребетних, які належать до 122 родів, 63 родин, 29 рядів та 5 класів, в тому числі риб – 9 видів, земноводних – 7 видів, плазунів – 3 види, птахів – 129 видів та ссавців – 22 види.

Созологічну цінність фауни Полтавського міського парку складають 2 види, занесені до Європейського Червоного списку, 11 видів – до Червоної книги України та 19 регіонально рідкісних видів.

Отже, як показало зіставлення результатів сучасних досліджень із ретроспективними даними, зміни фауни хребетних тварин на території Полтавського міського парку полягають у скороченні різноманіття лучно-степового фауністичного комплексу та зростанні різноманіття лісового та біляводного комплексів. Це обумовлене трансформацією місць існування на території парку від природних переважно лучно-степових угруповань до створених людиною деревних насаджень та штучних водойм.

Список використаної літератури:

1. Гавриленко М.І. Нові види звірів і птахів для Полтавщини і їх біологія / М.І. Гавриленко // Наукові записки Полтавського державного педагогічного інституту. – Полтава, 1946. – Т. 6. – С. 121–128.
2. Гавриленко Н.И. Находки арктических и бореальных птиц на Полтавщине / Н.И. Гавриленко // Орнитология. – 1960. – Вып. 3. – С. 436–439.
3. Гавриленко Н.И. Позвоночные животные и урбанизация их в условиях города Полтавы / Николай Иванович Гавриленко. – Харьков : Изд-во ХГУ, 1970. – 139 с.
4. Слюсар М.В. Мухоловка строката (*Ficedula hypoleuca* Pall.) – новий гніздуєчий вид Полтавської області / М.В. Слюсар // Треті Каришинські читання : зб. наук. пр. – Полтава, 1995. – С. 62–63.

Рекомендує до друку В.М. Писаренко
Отримано 26.10.2017 р.

Н.В. Слюсарь

Полтавский национальный педагогический университет имени В. Г. Короленко

ФАУНА ПОЗВОНОЧНЫХ ПОЛТАВСКОГО ГОРОДСКОГО ПАРКА

Приведены оригинальные данные многолетних фаунистических исследований позвоночных животных Полтавского городского парка. Дается характеристика ландшафтно-экологических условий территории парка и отмечаются их изменения на протяжении многих десятилетий наблюдений. Перечислены основные биотопы, определяющие видовое разнообразие фауны позвоночных. Проанализированы литературные данные и устные сообщения местных исследователей природы, которые освещают состояние фауны данной местности в период до создания парка.

Установлено, что в составе современной фауны позвоночных Полтавского городского парка можно встретить 169 видов животных из 121 рода, 62 семейств, 29 отрядов и 5 классов, в том числе рыб – 9 видов, земноводных – 6 видов, пресмыкающихся – 3 вида, птиц – 129 видов и млекопитающих – 22 вида. По каждому классу составлены списки видов, где указаны данные относительно особенностей распространения животных на территории парка, их экологической приуроченности, а для некоторых видов – и сведения касательно характера миграции, состояния популяций и т.д.

По экологическим особенностям изученная фауна (кроме рыб как исключительно водных животных) репрезентирована представителями четырех фаунистических комплексов. Наиболее богата фауна позвоночных в лесном комплексе, который насчитывает в общей сложности 81 вид – 72 вида птиц (в т.ч. 44 гнездящихся), 6 видов млекопитающих и 3 вида земноводных. Луго-степной фаунистический комплекс насчитывает всего 17 видов позвоночных – 13 видов птиц (в т.ч. 5 гнездовых), 2 вида млекопитающих и по 1 виду амфибий и рептилий. Околоводный комплекс насчитывает 32 вида птиц (из них 9 гнездящихся), по 2 вида земноводных и пресмыкающихся и 1 вид млекопитающих – вместе 37 видов. Синантропный фаунистический комплекс содержит в своем составе 12 видов птиц, а также 4 вида млекопитающих. Существенный вклад в биологическое разнообразие парка вносят также 9 видов эвритопных млекопитающих. Созологическую ценность фауны Полтавского городского парка составляют 2 вида из Европейского Красного списка, 11 видов – из Красной книги Украины и 19 регионально редких видов.

Констатированы главные изменения фауны позвоночных животных на территории Полтавского городского парка, которые проявляются в сокращении видового разнообразия луго-степного фаунистического комплекса и возрастании разнообразия лесного и околородного комплексов. Это обусловлено трансформацией мест проживания на территории парка от природных преимущественно луго-степных сообществ к созданным человеком древесным насаждениям и искусственным водоемам.

Ключевые слова: фауна позвоночных, рыбы, земноводные, пресмыкающиеся, птицы, млекопитающие, фаунистические комплексы, редкие виды, Полтавский городской парк.

M.V. Slusar

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

VERTEBRATE FAUNA OF THE POLTAVA CITY PARK

The original data of the long-term faunistic studies of vertebrate animals of the Poltava city park are listed. The characteristic of landscape-ecological conditions of park territory is given and their changes are marked during many decades of observations. The main biotopes that determine the species diversity of vertebrate fauna are noted.

It was analyzed data from the literature and oral reports of local researchers of nature that highlight the state of the fauna of this area before the establishment of the park. It is established that 169 species of animals from 121 genera, 62 families, 29 orders and 5 classes can be found in the modern fauna of the vertebrates of the Poltava City Park, including 9 species of fish, 6 ones of amphibians, 3 species of reptiles, 129 ones of birds and 22 species of mammals. For each class, lists of species have been compiled, which indicate data on the distribution patterns of animals in the park area, their confinement to habitat and for some animals it was specified data on the nature of their migration, population status, etc.

According to ecological features, the fauna studied (except fish as exclusively aquatic animals) is represented by components of four faunal complexes. The most rich fauna of vertebrates in the forest complex, which totals in total 81 species – 72 species of birds (including 44 nesting), 6 species of mammals and 3 species of amphibians. Meadow-steppe faunal complex consists of 17 species of vertebrates – 13 species of birds (including 5 nesting species), 2 species of mammals and by 1 species of amphibians and reptiles. The near-water complex includes 32 species of birds (9 of them are nesting), by 2 species of amphibians and reptiles and 1 species of mammals – together 37 species. The synanthropic faunal complex contains 12 species of birds, as well as 4 species of mammals. A significant contribution to the biological diversity of the park is also made by 9 species of eurytopic mammals.

Sozological value of vertebrate fauna of the Poltava City Park caused by 2 species from the European Red List, 11 species from the Red Book of Ukraine and 19 local rare species.

The main changes in the fauna of vertebrate animals on the territory of the Poltava City Park have been noted, which appear in the reduction of the species diversity of the meadow-steppe faunal complex and the increase in the diversity of forest and near-water complexes. This is due to the transformation of biotops in the park from natural mainly meadow-steppe communities to man-made tree plantations and artificial ponds.

Key words: vertebrate fauna, fish, amphibians, reptiles, birds, mammals, fauna complexes, rare species, Poltava city park.